herpy

LACERTIDER

Fringe-fingered Lizard

Acanthodactylus erythrurus

Acanthodactylus erythrurus är en snabb, smal ödla från Iberien och nordvästra Afrika med långa, fransiga tår, brun och grå teckning och en rödaktig svans hos ungar och honor under parningstiden. Arten blir 18-23 cm, lever av insekter och kräver ett djupt sandsubstrat, kraftigt solljus och hög värme.

Familj: Lacertidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**18-23 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**5-8 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande och grävande**
Biotop	**Halvöken och tempererad skog och äng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**100 × 50 × 40 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**25-35 °C**
Värmeplats	**40-45 °C**
Temperatur, natt	**15-22 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 3
Vintervila	**10-15 °C** 8-12 veckor
Föda	**Insekter**
Hålls	**Parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**10-18 mån.**
Kullstorlek	**1-8 ägg**
Kullar per år	**1-2**
Inkubation	**35-60 dagar** vid 25-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Acanthodactylus erythrurus är en medelstor, snabb ödla med spetsig nos, en något tjock svansrot och långa tår med fransiga fjällkanter som ger fäste på lös sand. Arten blir 18-23 cm totalt, och svansen utgör cirka två tredjedelar av längden. Kroppslängden från nos till kloak är upp till 8 cm. Grundfärgen är brun till grå med vitaktiga, gråbruna eller svarta teckningar, och ungar är mer kontrastrika än vuxna. Hos ungar och halvvuxna djur är svansens undersida ofta klarröd eller orange; det försvinner gradvis med åldern, men honorna får åter röd svans och röda lår under parningstiden, och hanarna får tydligare gula ögonfläckar.

Djuret är mycket snabbt, springer lågt och kan kasta svansen vid fara. Svansen växer ut igen, men utan nya kotor. Taxonomin är inte fast: den marockanska *Acanthodactylus lineomaculatus* har slagits ihop med arten, och enstaka bergsbestånd i Spanien har skiljts ut som egna arter (*Acanthodactylus lacrymae* och *Acanthodactylus montanus*), så djur i handeln kan tillhöra olika former. Livslängden i fångenskap är inte dokumenterad; 5-8 år är en uppskattning utifrån andra små ödlor.

Hanarna är revirhävdande och kan slåss med varandra. Djuret är skyggt och ett djur att titta på, inte att hantera.

Utbredning och livsmiljö

Acanthodactylus erythrurus lever i södra och centrala Spanien och i Portugal, på Gibraltar och i Nordafrika: nordvästra Marocko och norra Algeriet. I Spanien förekommer den framför allt längs kusten och i de stora dalarna i inlandet; mot norr går den längs Medelhavskusten till trakten kring Girona. Fynd utanför detta område är inte bekräftade.

> **Naturlig utbredning:** Spanien, Portugal, Gibraltar, Marocko och Algeriet.

LIVSMILJÖ

Acanthodactylus erythrurus lever på öppna, varma och torra platser med spridd vegetation: kustdyner, sandiga slätter med lågt buskage, steniga sluttningar och korkekskogar. Arten kräver lös jord att gräva i och lågt buskage med gömställen. Den håller sig på marken, gräver ner sig i sanden och söker skydd under stenar och under korkekens bark.

Djuren är dagaktiva och solar sig på marken i omväxlande sol och skugga. På den varma kusten i söder och öster är de aktiva nästan hela året, medan djuren i de svala delarna av området på hösten och vintern drar sig ner i självgrävda, solvända gångar och är inaktiva i några månader, vanligen från november till februari. Parningen sker från mars till juni, och honorna lägger ägg från juni till augusti, i varma trakter ofta två gånger.

Kosten består huvudsakligen av myror och andra insekter, spindlar och andra små leddjur; lite växtföda, till exempel blomblad, tas också.

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Acanthodactylus erythrurus*. Arten lever på varm, lös sand och grus med spridd buskvegetation i ett medelhavsklimat med varma, torra somrar och svala vintrar, och skötseln bygger på det och på släktingen *Acanthodactylus scutellatus*, som hålls på samma sätt. Ett par behöver ett terrarium på minst 100 × 50 × 40 cm (längd × bredd × höjd). De är snabba, springande djur, så bottenytan är det viktiga, och ett lågt terrarium räcker.

Botten är sand i ett lager på 8-10 cm, så att djuret kan gräva ner sig. Lägg platta stenar, korkbark och torra grenar på sanden som solplatser och gömställen. Konstgjorda grottor används sällan; djuren gräver hellre ner sig i sanden. Växter är inte nödvändiga, men torktåliga växter och grästuvor ger skydd.

Håll bara ett par i ett terrarium. Hanarna slåss, och flera hanar kan inte hållas ihop. Locket ska vara tätt, eftersom djuren är snabba. För äggläggningen ska det finnas en plats med lätt fuktig sand där honan kan gräva; en skål med 10 cm fuktig sand är lätt att leta igenom när äggen ska tas ut.

TEMPERATUR

Acanthodactylus erythrurus är mycket värmeälskande: aktiva vuxna djur håller i naturen en kroppstemperatur på 32-38 °C. På dagen ska det vara 25-35 °C i terrariet med en solplats som når en yttemperatur på 40-45 °C under en spotlampa, och på natten 15-22 °C.

I de svala delarna av utbredningsområdet håller djuren vintervila från omkring november till februari, medan de på den varma kusten är aktiva nästan hela året. En sval vila på 10-15 °C i 8-12 veckor med släckta värmelampor och kort dag passar det. Bara friska och välnärda djur får gå i vintervila, och utfodringen avbryts ett par veckor innan, så att tarmen är tom. Se även temat om vintervila.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 30-50 %, som på den torra, öppna livsmiljön. Sanden ska vara torr, och bara sanden i läggkassen hålls fuktig, medan terrariet i övrigt hålls väl ventilerat.

Djuren dricker från en låg vattenskål och slickar droppar på stenar när terrariet sprayas lätt då och då. Byt vatten varje dag.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Acanthodactylus erythrurus är dagaktiv och solar sig mycket, så terrariet ska ha kraftigt ljus och UVB. Använd ett T5-rör för Ferguson-zon 3 över solplatsen, så att djuret får ett UV-index på 3-5 vid huvudet; avståndet avgörs med en UV-mätare. Zon 3 passar ett djur som solar sig öppet på marken. Glas stoppar UVB, så röret ska sitta inne i terrariet eller i en öppen del av locket.

Dagslängden följer årstiden: 12-14 timmar på sommaren och kortare under vinterhalvåret. Spotlampan tänds i 5-7 timmar mitt på dagen.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Acanthodactylus erythrurus äter insekter och andra små leddjur, i naturen framför allt myror. Ge en varierad kost: små syrsor, gräshoppor, mjölmaskar, kackerlackor, flugor, silkesmaskar och spindlar, i storlekar som djuret kan svälja hela. Växtföda är inte nödvändig. Pudra fodret med kalk, och ge regelbundet ett vitaminpreparat med D3, om inte djuret får UVB.

Ungar matas dagligen med små syrsor och andra små insekter. Vuxna matas varannan dag under den aktiva säsongen, så mycket som de äter på några minuter. Utfodringen minskas före en vintervila, och djuret ska vara i gott hull, men inte fett.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Acanthodactylus erythrurus är snabb, vaksam och skygg. Den gräver ner sig i sanden vid fara och är svår att få tag i. Undvik att gripa djuret; svansen kastas vid stress.

Hanarna är revirhävdande och kämpar om platsen. Paret bör ha gott om plats och många gömställen, så att en underlägsen hona kan dra sig undan. Arten bör inte delas med andra arter. Flytta djuret så sällan som möjligt.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen har en tjockare svansrot, kraftigare gula ögonfläckar och ett bredare huvud, och honan får röda lår och svans under parningstiden. Djuren blir könsmogna efter 10-18 månader, alltså under sin första eller andra sommar.

PARNING

Parningen sker på våren, från mars till juni. Hanarna är mest aktiva och färgstarka under parningstiden; följ djuren de första dagarna, och skilj dem om honan får sår.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger ägg från juni till augusti. Det första året lägger hon vanligen en kull, senare ofta två, särskilt i varma trakter. En kull rymmer 1-8 ägg, i genomsnitt 4-5. Sätt in en skål med lätt fuktig sand som läggplats, och kontrollera den dagligen under perioden.

INKUBATION

Äggen tas ut så snart de är lagda, och läggs utan att vridas i lätt fuktig sand eller vermikulit. Ruvningstiden är inte dokumenterad för arten; vid 25-30 °C kläcks ägg från andra små ödlor som *Podarcis muralis* och *Lacerta agilis* efter 35-60 dagar.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna har klarröda svansar, är dagaktiva och mycket snabba och mäter cirka 3 cm från nos till kloak. De ska matas dagligen med små insekter, pudrade med kalk, och ha kraftigt ljus och UVB. De hålls helst i små grupper av lika storlek eller var för sig, om de biter varandra.

Hälsa och vanliga misstag

De flesta problem beror på för lite värme, för lite UVB, ensidig kost och för lite utrymme. De typiska är:

- Benskörhet vid för lite UVB och kalk. Ge UVB, och pudra fodret.
- Kvalster och inre parasiter hos nya djur. Nya djur hålls i karantän, och ett avföringsprov tas före en eventuell vintervila.
- Sår efter slagsmål eller parning. Skilj djuren vid sår.

- Förlust av svansen. Den växer ut igen, men utan nya kotor.
- Luftvägsproblem vid för fuktig sand eller för lite värme.
- Problem vid vintervila hos magra eller sjuka djur. Är djuret sjukt eller underviktigt ska det inte gå i vintervila.

Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig svans, slät hud och god aptit. Sök en veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret inte äter, går ner i vikt eller andas med öppen mun.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.